

VIOLÈNCIA,
SEGURETAT
I CONSTRUCCIÓ DE PAU
A LES CIUTATS

Autoria: Tica Font i Pere Ortega

RESUM EXECUTIU

El Departament d'Afers Econòmics i Socials de Nacions Unides preveu que l'any 2050 el 68% de la població mundial viurà en zones urbanes. Aquest augment es produirà de manera desigual geogràficament, però en general el procés urbanitzador continuarà augmentant i serà més ràpid en països amb rendes baixes, els empobrits, així com en països amb rendes mitjanes.

Aquesta disminució en el nombre d'habitants en zones rurals serà deguda, per una banda, a les baixes taxes de natalitat i, per l'altra, a les grans migracions que es produiran pels efectes del canvi climàtic (sequeres, desertització, catàstrofes naturals i conflictes). Aquestes grans ciutats absorbiran un flux migratori permanent de persones que intenten millorar les seves condicions de vida i arriben a unes ciutats on l'economia principal és la terciària. Aquestes migracions seran desiguals segons els països, enriquits o empobrits. En les ciutats dels països empobrits, on predomina la subocupació i una important segregació espacial en les anomenades faveles o *slums*, la població es distribueix en l'espai urbà segons el nivell de renda. Així, es formen uns extraradis molt deteriorats on la desigualtat i la segregació espacial repliquen les desigualtats econòmiques. No és solament que els més pobres viuen en una determinada zona, sinó que el nivell d'oportunitats en educació, salut, accés a la cultura o altres serveis de la ciutat és diferent segons la capa social a la qual es pertany i està relacionada amb la zona on resideixen aquestes persones.

Alhora, el procés de desplaçament de població del camp a les ciutats en terminis de temps tan curts ha convertit les ciutats en si mateixes en un nínxol de negoci, tant per la velocitat urbanitzadora de creació d'infraestructures noves, com per la transformació de la ciutat en si mateixa mitjançant intervencions urbanístiques que solen ser anomenades de regeneració, rehabilitació, requalificació, revitalització del teixit urbà (termes que tenen un sentit positiu) però que afavoreixen l'apropiació mercantil de la ciutat. Unes oportunitats de negoci que afavoreixen al sector financer/immobiliari, de manera que converteixen els centres històrics en espais pel turisme, pel comerç, per l'oci nocturn, per museus o espectacles musicals. En definitiva, operacions urbanístiques que tematitzen la ciutat amb les conseqüències socials ja conegudes, com l'expulsió de veïns (gentrificació) provocant dinàmiques de terciarització, tematització o turistificació, que no deixen de ser més que formes de privatitzar i mercantilitzar l'espai públic. Una mercantilització de la ciutat on es prioritza el valor de canvi sobre el valor d'ús.

És a les ciutats on es concentra la major part de la ciutadania mundial, el 55%, i alhora, és l'espai on es dirimeixen la major part de conflictes. Els conflictes estan directament relacionats amb la mercantilització de la ciutat, la ciutat com a negoci; i la diversitat i pluralitat de les persones que conviuen en les conurbacions urbanes. És llavors la confrontació d'interessos i la diversitat social i cultural la que genera els conflictes, i el repte és com afrontar-los, aprendre a gestionar-los i transformar-los de manera positiva creant relacions de respecte mutu, de reciprocitat i de justícia mitjançant accions que no comportin violència.

Unes situacions que fa que es parli de ciutats globals que tenen moltes similituds entre si i on predomina la por a patir violència personal. La por a veure's agredit, ja sigui en l'espai privat o en el públic. És una inseguretats que prové de la por a les violències que transcorren en la vida quotidiana: la delinqüència comuna amb robatoris, furts o altres crims; la violència de gènere mitjançant la violació o l'assassinat de dones o persones LGTBI; en esdeveniments esporàdics, a les escoles, en el trànsit urbà, en l'oci en discoteques o festes. O aquelles altres lligades a les xarxes del crim organitzat internacional a través del narcotràfic, el tràfic de dones, nens i òrgans; també per diferències ètniques o religioses; i finalment, les provocades per conflictes armats o les produïdes per l'extremisme violent terrorista.

Així, la ciutat és l'espai on es desenvolupen, si no tots, gran part dels conflictes del món actual. En les grans conurbacions urbanes, la població és heterogènia socialment i culturalment donat que els seus habitants poden provenir de diferents regions o països on la major part dels conflictes es dirigeixen en l'espai públic producte de reivindicacions polítiques, culturals, de caràcter mercantil o de l'àmbit interpersonal privat. Conflictes que enfronten als moviments socials front l'autoritat política governamental, per problemes derivats de demandes socials, o contra aquells que pretenen apropiars-se de l'espai públic per a dur a terme els seus interessos mercantils.

Però alhora, la ciutat és l'espai urbà on existeixen majors necessitats. Un espai on la societat civil està millor organitzada per a fer-les front, perquè la ciutadania

nia és gregària i té l'hàbit de participar per tal de millorar la convivència i pal·liar les necessitats en tots els àmbits socials i s'associa en múltiples organitzacions per millorar la convivència a la ciutat. Associacions que, en el terreny micro, són vitals per a la transformació dels conflictes ciutadans. Aquestes entitats cíviques presten un servei fonamental per al bé comú que, al costat dels serveis que faciliten els governs locals, haurien de conformar els pilars on assentar la convivència i la pau a les ciutats.

En aquest sentit, és molt important la planificació urbanística de la ciutat i els seus barris, on no hauria d'haver-hi barreres urbanes que creïn "fronteres" a l'interior de les ciutats perquè produeixen ruptures territorials i creen separació i exclusió, que afecten especialment les capes socials amb menys ingressos i divideixen a la població per ordre generacional (barris amb molta gent gran o jove); d'origen migratori o ètnic (barris amb una alta densitat de migrants); per divisió social (barris obrers).

Per trencar aquesta dinàmica de divisió classista, l'espai públic ha de convertir-se en un element bàsic en la constitució d'una nova forma d'inclusió social i territorial. Perquè sense espais públics de qualitat no hi ha convivència possible ni estructura urbana satisfactòria i, per tant, tampoc cura (seguretat humana) de la ciutadania. Per això, l'ordenament i construcció de l'espai públic no és en absolut una tasca policial per construir un "somni" securitari només entès com a persecució del delicte. Quan el que s'ha de fer és portar a terme una planificació del conjunt urbà que redueixi les desigualtats degudes a la densificació poblacional i la falta de serveis. Per això el que és adequat és la construcció de múltiples centralitats i ordres diferents que permetin prendre decisions d'acord amb la realitat de cada espai i barri. L'espai públic ha de ser el lloc on es dirimeixi la disputa per la llibertat, la integració, la visibilitat, la representació i no un lloc de control social en qualsevol de les seves formes.

És a dir, la ciutat ha de proporcionar a la ciutadania una seguretat destinada a proporcionar cura i donar satisfacció a les necessitats bàsiques que permetin el ple desenvolupament de les persones per a viure una vida digna de ser viscuda.

Llegir l'informe complet a:
www.centredelas.org/ca/paualesciutats

Amb el suport de:

Diputació
Barcelona